

I N G E B O E K T

Lexicon van literaire termen

H. van Gorp, D. Delabastita & R. Ghesquière (m.m.v. J. Flamend): *Lexicon van literaire termen*. Groningen: Martinus Nijhoff uitgevers/Deurne: Wolters-Plantyn, 1998, ISBN 90 309 7074 X, 512 p., 1295 BEF.

Twee decennia geleden kwam bij Wolters-Leuven een publicatie uit onder dezelfde titel, bedoeld als veredelde los-vaste aanvulling op cursusmateriaal voor literatuurstudie. Deze overigens meteen succesvolle voorganger van het hier te bespreken werk telde 178 pagina's en behandelde van *abele spelen* tot *zeugma* een rist van literaire termen, genres, stromingen, enz. Midden vorig jaar verscheen dan de zevende, geheel herziene druk, gedateerd 1998. De klassieke, door elk zichzelf respecterend lexicon gebezigde aanpak – een alfabetisch geschikte lemmareeks – mag dan weliswaar identiek gebleven zijn, maar toch hebben we hier te maken met een heel ander werk.

Om te beginnen hangen de auteurs een brede literaturopvatting aan: het lexicon bevat termen uit zeer verscheiden deelgebieden als de antieke retoriek, de moderne stilistiek, de moderne literatuurtheorie, de vergelijkende en historische literatuurstudie, de moderne mediacultuur, de wereld van drama en theater, de teksteditie enz.

Daarnaast is de reeks termen gevoelig uitgebreid (van *cyber* en *cultboek* tot *queer theory* en *salon*), getuige de fors toegenomen omvang van dit nieuwe naslagwerk. Elk lemma verklaart als vanouds oorsprong, betekenis en gebruik van de term in kwestie. Soms, en dus enigszins arbitrair, wordt een en ander verduidelijkt aan de hand van een concreet voorbeeld (bv. een *epigram* van Constantijn Huygens of een *cento* van Wim Sonneveld). Regelmatig sluit een lemma af met een (veelal erg recente) literatuuropgave voor de lezer met diep(er)gravende ambitie. Praktisch overal vindt u adequate doorverwijzingen naar andere termen en lemmata, en al doorklikkend vindt u zichzelf niet zelden verstrikt in een schier eindeloos web van elkaar opvolgende links.

Bijzonder handig is een echt nieuwe structurele aanvulling: een uitgebreid 'zoekapparaat'. Op de pagina's 489-509 (want zo lijkig is het lexicon dus wel geworden!) vindt de wat onzekere zoekende de nodige hulp bij zijn hachelijke onderneming: licht zien in de

terminologische duisternis, zijn weg vinden in dit labyrint van sub-vaktaal. Vijf thematische overzichten, elk onderverdeeld in een aantal duidelijke subdivisies, ordenen de in het lexicon voorkomende termen vanuit diverse invalshoeken:

- (1) In het eerste overzicht gebeurt de rangschikking per periode, taal- of cultuurgebonden beweging, e.d.
- (2) Het tweede thematische overzicht is rond de genres opgebouwd, waarbij de klassieke vierdeling lyriek-epiek-dramatiek-didactiek via tal van onderverdelingsklassen verfijnd wordt.
- (3) Een derde overzicht is toegespitst op de insteek literatuurstudie en tekstanalyse met onderverdelingen als
 - disciplines en sub-disciplines (*analyse, bibliografie, ... vertaalstudie*);
 - stijlgebreken en uitingen van negatieve waardering (*anachronisme, anakoloet, ... triviaalliteratuur, type*);
 - woordkeuze (bv. *acroniem, ... understatement*);
 - macrotekstuele procédés (bv. *ab ovo, apotheose, ... thema, titel*); enz.
- (4) Het vierde overzicht biedt een bijzonder knap geschikt schema van retorische figuren: echt een waardevol hulpmiddel.
- (5) Analooq qua opzet met het vorige vinden we in het vijfde en laatste thematische overzicht een schema van tekst-

bewerkingen (inter- en metatekstuele relaties).

Het zoekapparaat sluit af met een namenregister van toonaangevende theoretici en critici naar wie verwezen wordt in de lemmata of, uitzonderlijk, in de bibliografische referenties bij een lemma. Bijzonder handig bij deze zoekhulp is de bij elke naam voorkomende verwijzing naar het lemma of de lemmata waarmee de 'naam' in kwestie in verband gebracht wordt.

Ik ben geneigd de auteurs bij te treden in hun aanbeveling van dit naslagwerk aan "een brede groep gebruikers" (p. 7). Niet alleen de beroepsmatig met literatuur bezig zijnde professioneel(-in-spe), maar eigenlijk iedere literair of talig geïnteresseerde zal, mits het investeren van een aanvaardbare dosis moeite en tijd, datgene vinden wat hij (m/v) zoekt. En waarschijnlijk nog heel wat meer ook, want van al dat bladerend doorklikken raak je dan misschien soms wel even het noorden kwijt, maar verrijkend blijft het intussen alvast wél!

Dit bijzonder complete naslagwerk – hoewel utopische exhaustiviteit ook hier wel niet de bedoeling geweest zal zijn – is met grote zorg samengesteld en oerdegelijk (hoewel wat saai en volslagen illustratieloos) gelayout. Het verdient dan ook zonder enige twijfel een ereplaats in ons aller boekenkast.

Wouter Brandt
Universiteit Antwerpen (UIA)
Departement Didactiek & Kritiek
Onderzoeksgroep EduBRON
Universiteitsplein 1
2610 Wilrijk
wouter.brandt@uia.ua.ac.be